

SIONULU ROMANESCU

fóia besericésca, literaria si scolastica.

Vien'a,
15. Marte
1867.

Sionulu rom. ese de dóue ori pre luna, in 1. si 15. a
lunei, cuprindendu o cóla si diumetate. Pretiulu pre
unu annu e 4 fl. v. a., pre diumetate de annu 2 fl. v. a.
Pentru tiere afara de Austri'a se mai adauge portulu
postalu.

Nu
6

Prenumerarea se face la redactiune in seminariulu
gr. c. centralu din Vien'a (Schönlaterngasse Nr. 10),
si la p. t. domnii corespundinti. Tóte epistolele sunt
de a se tramite la redactiune francate. Corespundin-
tiile nepublicate se voru arde. Scrisori anonime nu
se primescu.

Anulu
III.

CUPRINSULU: Chronologí'a Testamentului vechiu si etatea genului omenescu. — Geniulu evului nostru (urmare). — Pentru istori'a besericei rom. sub imperatulu Iosifu II. — Necesitatea de a se propune scientiele agriculturii ca studiu obligatu in institutiele nóstre teologice si pedagogice ca si in scóele populare. — Corespundintie: Petromanin (starea scóeloru rom. gr. c. in Banatu, doru de sínóde.) Sabiu (despre „convictulu Faragáului.“) — Amvonulu: Modrulu de a face penitintia adeverata (predica pre Dominec'a a trei'a in parésime.) — Literatura. — Ochire prin lumea politica. — Varietáti.

Chronologí'a Testamentului vechiu

si etatea genului omenescu.

Fiendca in dílele nóstre intre perscutárele geologiloru cuprinde locu si cestúnea despre etatea genului omenescu, deaceea, — dupa-ce ne amu propusu, a dá onoratulu publicu cetoriu alu diurnalulu nostru basericescu desluciri in privinti'a locuriloru santei scripture celoru mai grele si mai combatute din partea celoru reutatosi, — nu potemu trece cu vederea necestúnea amintita din punctu-de-vedere geologicu. Deocamdata ne facemu unele observatiuni despre chronologí'a v. T., totu cu privire la cestúnea despre etatea genului omenescu.

Testamentulu vechiu, precumu se scie, afara de cartile Macaveiloru nu are era. Se poteáu computá in dinsulu anii de la eliberarea Evreiloru din Egiptu, seau mai tardíu de la intemeierea imperatíei; inse acést'a nu s'a facutu din partea scrietoriloru vechiulu T., si noi trebuie se construimu chronologí'a vechiulu Asiedia-mentu din numerii singuratici, cari vinu inainte la ei ocasionalmente. Déca apoi vomu adauge numerii acei'a, voru esí pentru periodulu ante-crestinescu cáu 4200 ani.

E intrebare acumu, cá ce autoritate au datele aceste chronologice? Seau cu alte cuvente: déca tienu noi T. vechiu de o carte inspirata, trebuie óre se luám si aceea, cumca chronologí'a din vechiulu A. e asísiderea garantata din partea lui Ddieu?

Unii suntu de parere, cá déca din perscutárele geologice ar esí, cumca tempulu, care lu stabiléza chronologí'a biblica cu privire la etatea genului omenescu, ar fi prea scurtu fácia cu anii etatei genului omenescu: atunci prin o schimbare simpla nescrupulósa a chronologíei s'ar poté aduce in consunantia etatea biblica a genului omenescu cu scienti'a; deórace anii viatiei genului omenescu en-erati in scriptura nu se tienu de revelatiune, ci de chronologí'a. — La acést'a observám, cá relatiunárele chronologice ale vechiulu A. ce dreptu nu se tienu de lucrurile celea descoperite de Ddieu, ci de celea ce le au scrisu istoricii biblici pre bas'a traditiuniloru si a unoru insemnári mai vechie. Inse noi nu avem de a face in A. celu vechiu numai cu istorici comuni, despre cari se presupunemu, cumca, in urm'a defectuositatei isvóre-

loru loru seau in urm'a gresielei in folosirea acelor'a, aru fi potutu dá relatiunari false; ci dincontra dupa invetiatur'a basericei despre inspiratiune trebuie se credemu, cumca istoricii biblici in folosirea materialulu, ce lu aveáu inaintea loru, au fostu ajutati, condusi, si paditi de gresieli prin Spiritulu santu.

Unii teologi dreptu cá tienu, cumca conclucara acést'a a Spiritulu ddieescu, prin carea s'au paditu scrietorii biblici de retacire, se estinde numai la invetiaturele credintiei si ale moralitatei, cumu si la celea ce suntu in legatura mai deaprópe cu aceste; ear cu privire la alte lucruri numai asia a fostu ajutoriulu acestu ddieescu fácia cu autorii biblicii, precumu a fostu fácia cu alti scrietori santi si pii. Dupa acést'a prin unu ajutoriu ca acést'a ddieescu nu ni se garantéza, cumca fiacare cuventu e adeveratu, ci cumca nemic'a din ceea ce se cuprinde in biblia, bine fiendu intielésa, nu ne póte duce in retacire in privinti'a invetiaturei credintiei si a neravuriloru celoru bune. — Dupa parerea acést'a s'ar poté luá, cumca scrietorii biblici au gresíu in chronologí'a; cáci cu privire la dogmele si legea morale a s. scripture totu un'a e, ori au trecutu de la diluviu pana la Moise 1000, ori au trecutu 3000 de ani. Inse déca trebuie se credemu, cumca scrietorii cei santi au scrisu cartile s. scripture prin intrevenirea ajutoriulu celui ddieescu, activitatea acést'a divina nu trebuie se ni-o cugetámu asia de restrinsa, cátu se nu-i fia scutitu de tóta gresiel'a positiva. Aceea e nedisputabile, cumca autorii biblicii nu s'au invetiatu si instruitu despretóte, cáte se tienu de obieptulu loru; de exemplu lui Moise nu i s'aru fi descoperitu numele si anii viatiei patriarchiloru, se nu-i fia sciutu elu acei'a din traditiune. E nedisputabile mai incolo si aceea, cumca noi despre mai multe lucruri istorice nemicu nu aflám in s. scriptura; pentrucá scrietorii biblicii pre cale naturale nemicu n'au afluat despre acelea, de altaparte Spiritulu santu nemicu nu le a descoperitu in privinti'a acelor'a. Ear déca vreunu scrietoriu biblicu a anotatu cev'a lucruu istoricu in chipu determinatu, atunci pentru adeveratarea unu lucru ca acel'a avem o garantia mai multu decátu omenésca. Spiritulu celu ddieescu prin aceea, cá a inspiratu pre auctorii biblicii, ce dreptu nu voiesce a ne invetiá totu adeverulu, adeca lasa campu perscutarei omenesci pentru multe, cáte biblí'a nu le díce; inse incátu ne invétia, nu ne póte invetiá erori, fia ceea ce ne invétia ori lucruu istoricu ori chronologicu.

Cestiunea, óre adeverata e chronologí'a v. A.? nu se tiene dara de descoperire, se tiene inse de inspira-tiunea s. scripture, si déca ast'a se intielege dereptu si e necorupta, atunci ea ca inspirata ne garantéza, cumca scrietorii v. A. nu ne impartasiescu chronologí'a falsa. — Inse aci dóne casuri suntu cu potintia: a) seau cà esplicarea comune a locurilor acelor'a ale scripturei, din cari compunemu chronologí'a scripturei, póte fi neadeverata; b) seau tecstulu locurilor acelor'a póte fi coruptu, si prin o alta explicare ori prin emendarea tecstului ori prin ambele deodata s'ar poté scóte o alta suma de ani.

a) Incátu e pentru cuprinsulu revelatiunei din scrip-tura, va-se-díca pentru celea ce se tienu de lucrurile cre-dintiei si ale neravurilor celoru bune si pentru celea ce suntu in legatura strinsa si necesaria cu acestea, in-tielesulu celu adeveratu alu acestor'a totdeun'a a fostu traditionale in baserica; pentru aceea o esplicare nóua esintiale in privinti'a acestor'a nu se póte concede. In privinti'a celoru ce numai mai departe suntu in legatura cu elementulu doctrinale, precumu suntu: notițiile cele curatu istorice, geografice, chronologice, si celea ce se tienu de scientiele naturali scl., nu suntu totdeun'a asia de chiare expresiunile scripturei, cátu se nu se póta esplicá in modu diversu. Cu privire la acestea puncte póte avé dar locu si o esplicare nóua. Asia d. e. loculu din cartea lui Iosu'a despre sóre mai demultu s'a intielesu asia, cási cumu s'ar díce acolo, cà sórele se misica in giurulu pamentului; inse progresulu facutu in astromí'a ne a invetiatu, cumca acolo necedecátu nu se díce aceea, ci e de a se intielege totu loculu numai ca o acomodare dupa vorbirea vulgare. Seau ca se aducemu unu exemplu si din n. A., incátu e pentru insemnatarea doctrinale a totu ce au insemnatu evangelistii despre activitatea publica a lui Isusu ca invetiatoriu, se unescu in celea esintiali esegetii catolici; inse in privinti'a du-ratei activitatei publice a lui evangelistii nu se exprima chiaru, deunde unii esegeti o estindu la 2, altii la 3, ear altii la 4 ani. — E cu potintia dar, ca chronologí'a vechiului T. se fia neadeverata, incátu si déca se ba-séza pre intielegerea rea a relatiunárilor derepte ale accluiasi Asiediamentu.

b) Ce se tiene de tecstulu s. scripture, atát'a e dog-matiche siguru, cumca in traducerile cele primite de ba-serica nu s'au veritu gresiele de acelea, cari se se atinga de lucrurile credintiei si ale neravurilor celoru bune. Altmintrea apoi potemu díce, cà tecstulu atátu evraicu cátu si grecu n'a remasu liberu de schimbari critice, ca si tecstulu altoru scrietori vechi. In unele locuri se póte aretá in modu evidentu, cumca tecsturile scripturei nu s'au conservatu curate, ci cumca s'au coruptu cudescli-nire in privinti'a unoru numeri. — Asiadar numerii, cari s'au intrebuintiatu mainainte spre statorirea chro-nologíei, potu fi in parte corupti in tecstulu nostru de acumu, prin urmare si computarile facute dupa ei neesacte.

Deci desí inspirațiunea scrietoriloru biblici ne ga-rantéza, cumca acei'a n'au scrisu relatiunari nedrepte chronologice, nu avemu totusi o asemenea sigura garan-tare si despre aceea, cumca decopiatorii si traducatorii aru fi datu posteritatei relatiunárilor aceste neschim-bate, si cumca esegetii le aru fi intielesu si combinatu bine unele cu altele. Chronologí'a biblica, precumu a insemnatu-o autorii biblici, e garantata din partea lui Ddiu; dar cumca si aceea ar fi chronologí'a biblica intr'adeveru in intielesulu celu adeveratu, ce noi numai

pre has'a tecsturiloru nóstre si a esplicáriloru esegetice ale acelor'a numimu chronologí'a biblica, despre aceea avemu numai garantia omenésca.

Si noi sustienemu dar parerea, cumca decumv'a pre alta cale s'aru dobendí rezultate sigure chronolo-gice, cari cu chronologí'a indatinata a s. scripture se nu fia in armonía, atunci o estindere a chronologiei biblice cu vre cáttv'a seclii seau câteva'a miienarie ar fi científiciminte de justificatu. Inse atari rezultate si-gure pana acumu inca nu s'au dobenditu. Despre per-scrutarile geologice vomu graí cu ocașiunea cea mai deaprópe; ear incátu e pentru celea istorice, perscruta-torii cei mai intiepti se unescu intr' aceea, cumca pe-riódele de tempu, cari vinu inainte in istori'a unoru po-póre vechi, precumu in a Indíaniloru, Chinesiloru, Ba-bilonianiloru si altele, marite fiendu dupa fantasi'a loru si asia nefiendu sigure, nu se potu pune in alaturare cu chronologí'a s. scripture. Uniculu poporu, despre carele tienu unii invetiati, cà istori'a lui mierge mai departe, decátu se se póta uní cu chronologí'a biblica, e popo-rulu egipteanu. Inse si in privinti'a istoriei poporului acestui'a, credemu, cà se póte aretá, cumca nu suntu inca rezultate sigure de ale perscrutariloru egiptologice, cari se fia in contradicere cu chronologí'a s. scripture; pentru aceea chronologí'a egipteana o potemu lasá de o parte cu atát'a mai virtosu, cà abaterea ei de la cea bi-blica nu e asia momentósa, deórace de exemplu egipto-logii cei mai noui punu inceputulu istoriei egiptene pre la anulu 3800 inainte de Christosu; acest'a e unu nu-meru, care cu multu e mai aprópe de chronologí'a biblica, se intielege a v. A., decátu numerulu de 100,000 ani, de candu aru esistá ómenii pre pamentu, precumu credu unii dupa perscrutarile geologiloru.

Vomu perscrutá drept'aceea, dupa celea díse pana aici, cu ocașiunea mai deaprópe, cà óre aretatu e aievea, cumca genulu omenescu e mai vechiu de 6000 de ani?

Gavrila Popu,
profes. de s. scriptura.

Geniulu evului nostru.

(urmare.)

3. Unu altu semnu alu necredintiei evului nostru e despretiurea sacramentului s. cuminecature ca sacrificiu reconciliatoriu si ca nutrementu spirituale.

Aici dinnou me intempina fiii evului nostru lumi-natu cu obieptiunea: „cà pentru-ce aducu pre tapetulu discusiunei mele unu obieptu asia de supranaturale si contranaturale?“ — Respundu: pentrucà natur'a ome-nésca acum'a e intr'o stare disordinata si iritata; din acestu punctu-de-vedere plecandu si religiunea cresti-nésca, trebue se fia asia-dicundu contranaturala; ca se póta vindecá acestu morbu grandiosu, precumu se es-prima si Pascal: „Singuru religiunea e contraria na-turei in starea, in carea se afla. Esista o opusetiune neinvingivera intre Ddiu si noi, si fara de unu media-tore nu póte fi intre noi comerciu.“

Totodata inse voiu se le aretu, cà dinsi, prelanga tóta pretins'a sublimitate a principiiloru sale si ingan-farea ingeniuluiu loru, despretiundu sacramentulu cu-minecaturei, carele e culmea religiunei nóstre, si-des-pretiuescu, ma si-denéga partea cea mai esintiale a fien-tiei loru, adeca sufletulu nemoritoriu, si si-degradédia maiestatea loru cea civilisata la starea viteloru. Dara nu me voiu inmite intr'o discusiune si demustratiune dog-

matica sistemateca a acestei incheiature a credintiei noastre, ci voiu permite singuru nescari momente neapera-veru de lipsa pentru consecinta desfasurare a obiectului subversante. — Unu parinte, candu se despartiesce decatra fii sei si face testamentu pre patulu mortiei, seau unu amicu candu si-ia remasu bunu de la amici, neci unulu neci altulu nu vorbesce in parabole, ci astfelu, ca precumu atunci, asia si dupa aceea, cei ce au auditu cuventele lui, se le intieléga aceleasi in sensu literale. Asia si Mantuitoriulu nostru I. Christosu presciendu, ca trebuie se se despartiesca decatra ai sei prin mórtea crucei, a cuventatu cãtra dinsi in intielesu literale, candu a luat panca si binecuventandu-o o-a frantu si o-a datu loru dîcundu: „Luati mancati, acest'a este trupulu meu;“ si luandu pocharulu, multiamindu, l'a datu loru si a dîsu loru: „Beti dintr'acest'a toti, acest'a este sangele meu alu legei cei noue, carele pentru multi se vérsa spre iertarea peccatorulu.“ Marcu 14, 22—24. Luc. 22, 19—20; si a adausu: „Acést'a se faceti intru pomenirea mea.“ Luc. 22, 19—20. Din premisele cuvente apare invederatu, cumca sacramentulu eucharisticii a fostu intemeiatu prin Mantuitoriulu n. I. Christosu.

Se audîmu, cumu se esprima genialulu Staudenmayer despre necsulu acestui misteriu alu credintiei noastre cu crestinatatea si baserica a lui Christosu. Elu — plecandu din acea idea fundamentala, ca fapt'a cea rescumperatoriã a lui Christosu nu e singuru unu actu istoricu, despre carele e destulu a scîi, seau e de lipsa numai a-si aduce aminte de acel'a; ci totdeuna e o realitate presinte si viua, cu carea cãtu e cu potintia mai intimu trebuie se ne unimu, — in eminent'a sa Enciclopedia pune intrebarea: „In ce legatura si relatiune stã cuminecatur'a generalminte luand'o cãtra crestinetate si baserica?“ Si raspunde: „Cuminecatur'a e asia-dîcundu conscientia viua a omenimei in Christosu, si necidecumu numai o mórta aducere-aminte a ingeniului. Insa vivacitatea adeverata nu stã singuru intr' aceea, a scîi despre inplinit'a rescumperare; ci mai vertosu in aceea, ca facine se esperiedie rescumperarea in sine si prin intim'a unire cu Rescumperatoriulu. Acést'a unire o voiesce intrég'a crestinetate, acést'a e propusulu si scopulu ei, si astfelu se indeplinesce in cuminecatura scopulu si esinti'a crestinetatii.“

Scopurile, pentru cari a intemeiatu Mantuitoriulu n. I. Christosu sacramentulu s. cuminecature ca sacrificiu si nutrementu spirituale, nu numai ca suntu compativere cu ratiunea nostra, ba aceleasi le adoré dia mintea cea sanetósa luminata — nu de lumin'a seclului, ci de falinariulu celu eternu alu revelatiunei crestine, recunoscundu-le de rezultatulu intieptiunei eterne ddieesci. Deci se vedemu unele dintr' acele.

a) Tóte societatile, ca se-si asiguredie esistinti'a loru permanenta, trebuie se si-aiba midiloculu de legatura seau unire cu insu-si autorele societatii si a membriloru intre sine, desemnatu prin insu-si urditoriulu societatii. — Legatur'a genului omenescu a fostu si este religiunea; mintea omenésca nu póte fi. Pentrucã midiloculu unirei trebuie se purcéda din iubire si se conduca la iubire, eara mintea seau ratiunea omenésca e in sine egoismulu celu mai incarnatu, si tóte principiele si intreprinderile ei tientescu spre temãierea idolului egoismului; pentrucã ratiunea dîce: „Divide et vinces, divide et impera.“ Din caritatea eterna a Creatorelui purcede legatur'a societatii omenesci; pentrucã Ddieu singuru din caritate a creatu neamulu omenescu, neavendu

neci o lipsa de elu; ear dupa-ce a cadiutu omulu din culmea inocintiei sale cei originale si si-a pierdutu dreptulu viatiei eterne. amórea Creatorului cãtra creatur'a sa a ajunsu culmea marimei sale, fiendca l'a rescumperatu pre omu prin sacrificarea Fiului seu eternu. Insa, ca si viitorimea se aiba in viua aducere-aminte, ma se profesedie cu credintia prin fapta manifestanda actulu celu maretiu alu rescumperarei neamului omenescu, si ca rescumperarea obiectiva se devina subiectiva pentru facare omu portatoriu de chipulu mariei celei ddieesci: Mantuitoriulu n. I. Christosu a intemeiatu sacrificiulu neincrunatulu identicu cu sacrificiulu crucei, ca acelasi deodata se fia si nutrementu eternu sufleteloru rescumperate prin mórtea Mantuitoriului eternu. — Mai incolo urditoriulu societatii religiunei celei adeverate, Isusu Christosu, voindu, ca fii lui cei sufletesci, pre cari i-a rescumperatu cu mórtea sa si i-a coadunatu in sinulu s. maice baserice intemeiate printr'insulu, se remana pentru totdeun'a uniti cu dinsulu ca capulu nevediu alu corpulu religiosu-morale: a aflu de cea mai corespundiatoriã si duravera legatura a unirei fiiloru cu parintele infientiarea sacramentulu eucharisticu, infaçisatoriu de sacrificiulu adusu odata pentru totdeun'a in altariulu crucei pentru rescumperarea neamului omenescu, precumu apare din cuventele Domnului: „Celu ce mananca trupulu meu si bea sangele meu, in mine remane si eu in elu. Trupulu meu cuadeveratu este mancare, si sangele meu cuadeveratu beutura.“ Ioan. 6. Totodata indegetandu urmarea acestei uniri, dîce: „Cine va remané in mine si eu in elu, acel'a aduce róda multa, pentrucã fara mine nemic'a nu poteti.“ Ioan. 6, 57.

Spre proptirea asertiunei mele, cumca sacrificiulu eucharisticu este intemeiatu prin Mantuitoriulu I. Christosu, ca se fia legatur'a marétiã a uniunei cu insu-si ceresculu autore alu religiunei noastre si prin urmare cu sant'a baserica printr' insulu intemeiatã, nu me provocu la vreo autoritate a basericei noastre; ci voiu alegã cuventele protestantulu Harter, carele fruptele manóse ale sacrificiului eucharisticu depre altariulu testamentulu nou astfelu le accentué dia: „Mierge-ti si treceti preste popóre, remnuri si secli: fruptele celea mai stralucite ve voru suride voue pretodindenea in mii de forme, tóte produse, tóte cópte prin acést'a caldura cerésca. Mis'a nu-i intemeiatã singuru ca o aducere-aminte despre Rescumperatoriulu, ci pentru de a pasî intr'o comuniune vivificatoriã cu dinsulu. Ba cutediu a numí mis'a de ven'a cea mare datatoriã de pulsu, carea Capulu celu luminatu lu-unesce cu trupulu basericei, misicandu-se intr'o curgere cercuala neintreruptã, spre sustinerea viatiei celei adeverate, sanetóse si poternice a basericei. Ea (mis'a) e totodata resuflarea trupulu celui unitu cu Capulu.“ (Geburt und Wiedergeburt, II. 207. 216. 228. 231.)

b) Altu scopu de capatenia alu Mantuitoriului n. I. Christosu intru intemeierea sacrificiului eucharisticu a fostu: unirea perfecta spirituala a medulariloru basericei, adeca a credintiosiloru, intre sine; precumu apare din cuventele s. Paulu apost. I. Cor. 10, 17.: „Cã o pane, unu trupu multi suntemu; cã toti dintr'o pane ne inpartasîmu.“ — Insemnatarea sacrificiului eucharisticu spre ajungerea acestui scopu o-au recunoscutu barbatii cei mari ai toturoru secliloru; pentr' aceea piulu Tom'a Kempis, cuventandu in spiritulu toturoru vécuriloru, lu numesce „centrulu viatiei crestinesci;“ Gerbert lu numesce anim'a crestinetatii, dîcundu: „Estu misteriu e sufletulu crestinatatei.“ (Ce mystère est le

coeur du christianisme.) Viseman dîce: „E anim'a bási-riciei, in carea este ascunsu sorgintele nesecaveru a celei mai sante iubiri; pentru aceea si stramosii nostri i-a radica tu baserice stralucite, infrumsetiate cu tóte scum- peturile pamentului.“

Ca se asiguredie Mantuitoriulu nostru I. Christosu reusîrea scopului acestuî'a, sub form'a paniei si a vinu- lui a intemeiatu sacrificiulu eucharisticu totodata si ca nutrementu spirituale, pentrucá, precumu nutremen- tulu materiale strabate tóte medularile corpului orga- nicu materiale si i dà aceluasi viatia tempurana mate- riala, asia si nutrementulu celu spirituale cerescu se inpla tóte medularile corpului morale de speranti'a via- tiei eterne. Mai incolo sciendu Mantuitoriulu nostru celu dulce, cà trupulu nostru celu moritoriu inca si-are viati'a, subsistinti'a si nutrementulu seu din bunatarea lui Ddiu, n'a voitu ca partea cea mai nobila si pretiu- ita a omului, adeca sufletulu, se remana fara nutementu; ci indemnatu decàtra caritatea, carea a avutu-o càtra neamulu omenescu pana la altariulu crucei, (precumu dîces. Bernardu: „In patru capete ale crucei lucescu pa- tru adiamante, din diosu lucescu umilinti'a, deadrépt'a obidiinti'a, deastang'a patiinti'a, dar' deasupr'a stralu- cesce in litere aurite regin'a virtutiloru, caritatea,“) pen- tru nutritrea aceluasi spre viati'a eterna ne-a destinatu nóue — ca la ómeni cu sentiri materiale prevediuti — in form'a paniei si a vinului santu trupulu si sangele seu, dîcundu: „Trupulu meu cuadeveratu e mancare, si sangele meu cuadeveratu e beutura; de nu veti mancá trupulu Fiiului omenescu si nu veti bé sangele lui, nu veti avé viatia in voi.“ Ioan. 6, 54. De la participarea acestui nutrementu cerescu a condiñionatu espresu si viati'a nóstra eterna, dîcundu: „Cine va mancá trupulu meu si va bé sangele meu, are viatia vecinica, si eu lu-voiu inviá pre elu in diu'a cea depre urma;“ si eara-si Domnulu la Ioanu c. 6. v. 52. dîce: „Cine va mancá din panea acést'a, va viatiuí in eternu.“ Crestinii cei pri- mitivi au si veneratu si adoratu s. cuminecatura ca sa- crificiulu si nutrementu sufletescu, avendu credinti'a viua, cà in acestu sacramentu e de fañia santu trupulu si san- gele Mantuitoriului n. I. Christosu sub form'a paniei si a vinului, precumu apare din fapt. apost. c. 2. v. 42: „Si petreceá statornici intru inpartasirea frangerei paniei si in rogatiuni.“ Cumca precumu cuventele Domnului mai susu-citate, asia si ale santului apost. Paulu nu se potu intielege despre pane naturala, ci cumca acele cuvente ale Mantuitoriului n. I. Christosu sunt a se luá in in- tielesu literale, si cumca in atare intielesu le a luat s. maica baserica dintru inceputu pana in diu'a de asta-di, apare invederatu din vorbele s. Paulu apost. I. Corint. c. 11, v. 27—29: „Drept' aceea oricine va mancá panea acést'a, seau va bé pocharulu Domnului cu nevrednicia, vinovatu va fi trupului si sangelui Domnului. Cà celu ce mananca si bea cu necredintia, judecata lui si-ma- nanca si bea, nesocotindu trupulu Domnului.“

Dar óre unii fii ai evului nostru pentru-ce se lápeda de credinti'a cea temeinica eredita de la stramosii sei? Voiu lasá se le respunda acestor'a deocamdata cuventele unui cersitoriu orbu, dar piu, cu numele Bohdanu, ro- stite càtra necredintiosii, carii lu insultáu: „Asia-i, voi nu sciti crede, pentrucá nu sciti iubi. Iubirea scie cre- de, pentrucá voiesce; iubirea ne invétia a crede in iu- bire si a crede iubirei . . . Mam'a sub anim'a sa cu san- gele seu nutresce fruptulu sinului seu; pentru-ce n'ar scí si poté face asia cev'a Rescumperatoriulu cerescu si ddiescu?“ — Asemenea intréba pre necredintiosii evu-

lui seu Bossuet: „Déca lui (adeca lui Christosu) i-place se faca se sentiésca fii lui unulu câte unulu deosebitu iubirea acea nemarginita, carea odinióra a demustratu-o generalminte càtra toti: cine póte a i-se contrariá ace- stei vointie? Langa mormentulu parintiloru nostri mai viu ne potemu aduce aminte despre binefacerile loru celea neresplativere: óre sentiulu si aducerea-aminte a caritatiei nu se va sterní in modu puternicu in noi, can- du sub speciele santite ne vomu apropiá de mormentulu misticu alu Mantuitoriului n. I. Christosu?“ — Seau dó- ra pentru-aceea nu credeti voi, fii ai evului nostru, pentrucá pre altariu vedeti cu ochii trupesci numai pa- ne si vinu? Auditi ce dîce Bossuet: „Insa sentiulu si- pierde poterea, déca recugetámu, cà acel'a, dupa alu carui'a cuventu credemu, are o autoritate, carea trece preste regiunea sentiriloru, si a doveditu o potere, ca- rea stá mai presusu decátu tóta natur'a.“ — Ear Pascal dîce: „Velulu naturei, carele acopere pre Domnedieu, a fostu patrunsu decàtra multi necredintiosi; multi crestini eretici l'au cunoscutu pre elu prin midiloculu umanitatiei sale. Insa noi, noi trebue se ne tienemu fe- ricitii, càce Domnedieu ne luminédia intr' atát'a, câtu se lu recunóschemu sub form'a paniei si a vinului.“

Alimpiu Barboloviciu,
preotu romanu gr. c.

(finea va urmá.)

Pentru istori'a besericei rom.

sub imperatulu Iosifu II.

Imperatulu Romaniloru Iosifu II. traiesce si adi si va traí porurea in viua aducere-aminte a poporului romanu. Restempulu domnirii lui va formá pentru tot- déun'a unu episodulu din cele mai memorabili nu numai alu istoriei nóstre natiunali, ci in multe privintie si alu istoriei besericei romanesci, candu acést'a si-va aflá odata scrietoriulu seu. Pana atunci detorinti'a nóstra este, a nu lasá in préd'a tempului, ci a mantuí de dintii lui con- sumatori orice se referesce si póte candv'a contribuí la lamurirea istoriei nóstre natiunali, fia eclesiastice fia profane. Din estu punctu-de-vedere publicarâmu in cur- sulu anului trecutulu actele duoru sínóde gr. c. ardelene, date mai cu totul uitarei; totu din acelasi motivu publi- cãmú (cu unic'a stramutare a litereloru cirilice in latine) urmatóriele ordinatiuni, emanate in trebi besericesci sub domni'a laudatului imperatu, cari le primimu din bunavointi'a m. onoratului d. profesoru gimn. naseudénu *Ioanu Papiu*, si despre cari nu scimu déca se voru mai fi pastrandu au ba in archivulu archidiece sanu din Blasiu.

* * *

I. 1785 27 Noemvrie, nro. 10202.

Inalt'a cesaro-craiesca Marire milostivesce au inga- duitu, ca mirii, cei ce s'au slobozitu se nu se vestésca in beserica, juramentulu, cumca nu este intre dinsií cev'a inpedecare stricatoria de casetoria, se lu póta pune si inaintea deregatoriului locului, candu departa- rea scaunului (Tablei) ar pricinuí partiloru chieltuéla mare, au ar fi primesidia in zebovire.

Beciu 27 Noemvrie.

II. 1786 19 Dechemvrie, nro. 264/19.

S'au milostivitu inaltiatulu Imperatu, prin decretu- mulu celu de la curte din 19 díle Dechemvrie a anului

trecutu a porunci, ca blagoslovierea si amblarea cu crucea in ajunulu botezii, la uniti ca si la neuniti, se fia sloboda si se remaia ca si mainainte; care lucru Preacinstitei Domniei Tale se inscintieza, ca fara zebava se vestesci clerului supusu. — Din craiesculu gubernium a m. tieri a Ardealului.

Carolu Teleki, m. p.
Michailu Soter, secretariu.

III. 1787 15 Maiu, nro. 4578/430.

Preainaltiatulu Imperatu, prin decretumulu din 7 a lui Martie a anului 1786 numerulu 27331, s'au milostivitu a porunci, ca fiendca forte multe lipse din di in di se adaugu, care din fundusiulu religiei aru trebuí se se plinesca; deci ca dupa polintia tote acestea se se plinesca, de aici inainte fara osebire tote veniturele intercalares, adeca de candu au moritu celu ce le tienea, pana candu se pune altulu in locu, a celoru ce suntu in deregatorie besericesci, adeca a episcopiloru, canonicaturiloru si parochiloru, se se puna la fundusiulu religiei.

Dupa acést'a preainalta porunca au venitu alta porunca din 20 Iulie 1786 numerulu 6348/176*) intru acestu chipu, ca:

1. Cátu-i incasati'a venituriloru intercalares a bunuriloru, care le da imperati'a si au agonisela, se se tiena modalitasiulu celu pana acumu obicnuitu.

2. Beneficiururile acelea, care au cev'a venitu in iosagu, inse nescari familie deosebi le dau, la nici o socotela nu se potu lua; fiendca in imperatescile ronduele, si mai alesu in porunca din 20 Aprilie 1784**) numerulu 3854/277, carea poruncesce, ca tote beneficiururile, care se dicu simplicia, fara de nici o osebire se se puna la fundusiulu religiei, se cuprindu si cele ce familie deosebi le dau.

3. Candu se incaseluescu veniturele beneficiururiloru capitularicesci, fasiile cele tramise voru fi de indreptare; si pentru aceea tuturoru capitulumuriloru trebue a porunci, ca, candu inpartiescu veniturele cele deobsce a capitulumului, partea vacansiului la casea imperatesca cea mai aprópe se se puna; inse dupacumu se cade se se socotesca greutatile, care suntu legate cu beneficiumulu vacans, care greutati altii le plinescu, si se se traga din sum'a cea din fasii.

4. Candu se voru ronduí administratori in parochiele cele fara parochi, din venituri dupa cuvientia se li se dee intertentia intr'acestu chipu, ca unde vreo parochia nu aduce mai multu decátu doue sute de zloti, totu venitul se fia a administratorului; eara unde dupa datele fasii parochi'a aduce mai multu decátu 240, eara mai puçinu decátu 500 de zloti, pre luna se se dee administratorului 20 de zloti; eara unde parochi'a aduce mai multu decátu 500 de zloti, administratorului pentru resplatarea se se dee 25 de zloti pre luna, eara celealalte venituri va fi detoriu administratorulu a le duce la casea cea mai aprópe a camerei.

Eara ca se se plinesca acést'a ronduela imperatesca, se da de scire prin decretumulu imperatescu din 17 dile Aprilie a anului acestui'a, cumca milostiv'a ronduela desub numerulu 2713 in anulu 1786 dat (a), si la greco-catolici se intinde, ca si ei voru ave indiestrarea sa din fundusiulu religiei. Eara milostiv'a ronduela desub numerulu 6348/176 pentru ve-

niturile parochiesci intr'acestu chipu se va tiene, ca unde parochi'a are mai puçinu decátu 240 de zloti, administratorului mai multu nu, ci numai sum'a acestui puçinu venitu se va da. Aseminea si pentru eparchiele greco-catolicesci, precumu si pentru romano-catolicesci, s'au ronduitu intertentia administratoriloru parochiloru, se li se dee intertentie au resplatare. Care imperatesca ronduela, pentru datornic'a indreptare si tenere, Domnului Episcopu cu acestea se inscintieza. Datu din Sabiu.

Bruckenthal, gubernatoru, m. p.
Michailu Soterius, secretariu.

IV. 1787/17 Septemvrie, nro. 9828.

Dupa a c. guberniumu din 10 dile a lui Aprilie facuta relatiu, inaltiatulu Imperatu milostivesce au poruncitu, ca unde s'aru afla in casetoria doue façe de doue legi, capetiile au veniturele, care se cuvinu de la dinsic pre anu popiloru, se se imparta, si de la fiascecare parte pastoriului seu se se dee. Deunde urmeza, ca c. gubernium spre plinirea acestei preainalte orondueli cele de lipsa se ronduesca si a se plini grigia se aiba. — Beciu, 20 Augustu.

Grof Iosifu Mailatu.
Franciscu Reda.

V. Prin aici inchisu din 20 Augustu a anului acestui'a datu afara preainaltu decretu, preainaltu asiediamentu inaltiatulu Imperatu s'au milostivitu a porunci, ca capetiile seau veniturele popiloru de la doi casetoriti, cari nu suntu de o lege, in diumetate se se inparta popiloru de amendoue legile. Care preainalta oronduela Preac. Domnu pentru indreptare si tenere se tramite. — Sabiu 17 Septemvrie.

Grof Georgie Bánfi.
Grof Ioanu Mikes.

VI. 1787/7 Iulie, 9281.

Inaltiatulu Imperatu prin alu seu din 19*) dile Iulie a anului acestui'a preainaltu decretu milostivesce au poruncitu, ca de acumu inainte la cei de legea grecesca uniti si neuniti obiceiurile, a aduce betegi la beserica, a le face rogatiuni, a trece cu darurile preste ei, si mai alesu pre capu a li-se ceti evangeli'a, se se strice si aceste rele obiceiuri deobsce oprite se se vestesca, cu acést'a intielegere: nu ca dora rogatiunea, care o facu preotii pentru bolnavi, ar fi obicei reu, ci acést'a de aici inainte se se faca in casele bolnaviloru atunci, candu le slugescu sfantele taine. Eara de aici inainte pre nici unu bolnavu se nu lu duca in beserica, mai cudeadinsu si pentru preoti si pentru alte façe, ca se nu cada in primesidia a lua aceea bola si in slugib'a cea domnediesca se se faca turburare. Care preainalta oronduela, pentru vestirea si tienera deplinu a cestei porunci, s'au tramisu si la oficiolatusiurile varmegieloru; acést'a porunca si Preacinstitului Domnu pentru tienera aceiasi deplinu cunoscuta se face. — Sabiu.

Volfgangu Bánfi.
Volfgangu Cserei.

VII. 1784/20 Aprilie 4665/329.

Cumca inaltiatulu Imperatu au ronduitu, intru blagosloveniele unoru bucate seau lucruri numai ronduel'a Ritualii Romanii (la latini) seau cea dintru acést'a eparchia asiediatu se se tiena; eara celealalte, care nu se

*) Confer. cu 7 Iulie 1787. — Inpart.

*) Numerulu desub linia e cam stersu, maicusema sutimea; ci cu greu totusi se pote cunoște. — Inpart.

**) Numerulu 8 nu se cunoște bine. — Inpart.

cuprindu aici si se tienu intru unele monastiri seau si afara, se fia oprite; afara de acestea formele deslegariloru de pecate, care erá deobsce la unele confraternitatiuri de acelea, care au incetatu, asia si formele acelor'a mai multu nu potu se fia. Care lucru craescului gubernium pentru aceea se inscintieza, ca la arhieruulu locului se se dee cuviósa rónduela pentru plinirea acestei imperatesci porunci. — Datu in Vien'a.

Grof Franciscu Eszterházi, m. p.

Iosifu Donatu, m. p.

(voru urmá.)

Necesitatea de a se propune

scientiele agriculturiei ca studiu obligatu in instituttele nóstre teologice si pedagogice ca si in scótele popularie.

„O fortunatos nimium, sua si bona norint,
agricolas! quibus ipsa, procul discordibus armis,
fundit humo facilém victum iustissima tellus.“

Virgilius, Georgic. lib. II.

Caracteristic'a tempului, in carele viatiuimu, e inaintarea generale pentru toti si intru tóte. Vedemu, cumu inaintéza tóte artele si scientiele, cu pasi giganteci, din di in di. Câte lucruri suntu. cari póte parintiloru nostri li s'au parutu a fi o imposibilitate, si asta-di nóue ni se represintéza ca cev'a preafirescu si decomunu cunoscute. Fia destulu a amintí aici numai nenumeratele machine de vaporu si altele, a caroru inventare si propagare e unu beneficiu nepretiuitu pentru intréga omenimea. Au nenumeratele inventiuni mai nóue, cari s'au facutu atátu in ins'a-si natura, câtu si in maestríe, nu ne documentéza predeplinu, *cá tóte suntu capaci spre a se desvoltá si perfectuná? Cine inse stá in locu* si remane nemisicatu prelanga *cele vechi*, acél'a *retiréza*, seau celu puçinu remane inderetu, fiendca adi tóte inaintéza cu pasi rapedi!

Se aruncámu o privire fugitiva asupr'a agriculturiei, carea inca e o scientia inpreunata cu óresicare arte, si inca cea mai necesaria intre tóte, incátu cu dreptu se póte numí isvorulu tuturor scientieloru si profesiuniloru. Pentrucá agricultur'a ne dá nutrementulu de tóte dílele, inbracamea si tóte acele midilóce, cari ne suntu necesarie spre sustinerea viatiei; agricultur'a dá materialulu necesariu celoru mai multe maestríe, prin cari eara-si milióne de ómeni si-castiga midilócele neperate pentru viatia. Nu e mirare dar, déca *scienti'a* agriculturiei e un'a din cele mai vechie, fiendca omulu inainte de tóte a sentítu necesitatea producteloru agriculturiei; deci de sine se intielege, cá ómenii inca in vechime s'au ocupatu cu scientiele acelei'a, precumu acést'a prealamuritu se vede din scriptele clasiciloru vechi, dintre cari multi s'au ocupatu si cu scientiele agriculturiei.

Si óre pre ce gradu stámu noi Romanii de asta-di, urmatorii gloriosiloru nostri strabuni, cu scienti'a agriculturiei si a economiei preste totu? . . . Suferintiele cele grele si inpregiurarile nefavoritórie, ma contrarie, cu cari a avutu de a se luptá Romanulu seculi intregi, suntu decomunu cunoscute. Deci déca, voindu eu a respunde la intrebarea de mainainte, voiu descoperí unele defecte ale nóstre in respectulu din vorba, aceste suntu de a se priví mare parte ca urmarile giurstariloru contrarie si subjugatórie de mainainte, constatate prin istoria.

Tóte regiunile locuite de Romani, fára vreo exceptiune considerabila, suntu intru atát'a binecuventate de-

cátra Creatoriu, incátu cu totu dereptulu au dísu mai multi publicisti germani, cumca „tierele romanesci, prelanga o cultivare mai ratiunale, aru poté devení cele mai avute tiere ale lumei!“*) Asia si e intru adeveru. Cáci suntu in dulcea patria romana animale, plante si minerale din abundantia; pamentulu nostru cu sinceritate deplina nutresce nu numai plantele patriotice, ci si altele esotice seau straine dedate cu alta clima, cari tóte ne sierbescu de nutrementu bune si sanetóse.

Tóte aceste, iubite lectoru, considerandu-le cu atentiune, anim'a-ti, vediendu-se incungiurata de darurile cele multe ale naturei, va palpitá intru resentiuulu bucuriei si te va face se cugeti, cá te affi in midiloculu unui paradisu cerescu. Privindu inse mai seriosu in giurulu teu, te vei affá inpresoratu de nemultiamiri si lipse din tóte partile. De unde acestu contrastu? me intrebi. Se-ti respundu.

Natur'a a donatu ce dreptu dulcea nóstra patria cu tóte darurile si bunatátile; inse aceste daruri zacu ascunse in sinulu pamentului, si trebue se si-le castige omulu cu sudórea façiei prelanga óresicare arte. „Destulu lucru, alergu, me trápedu díu'a nóptea, si capulu mi-e móra de cugete continue, cumu mi-asi poté invinge necesitátile.“ vei díce. Tóte aceste le recunoscú; nice voiescu a redicá cuventu de inputare asupr'a agriculturiloru nostri demni de tóta stim'a: cu atátu mai puçinu voiescu a-i acúsá cu negligintia pre acei'a, cari in sudórea façiei lucra neobositi, inplinindu-si sacrele detorintie ca órisícine altulu. Unde zace dar bub'a reului? Desecuru nu in natur'a pamentului patriei nóstre; pre acest'a nu-lu potemu acúsá, cá ar fi neproductivu; ci acea buba intru adeveru zace in neratiunál'a cultivare a pamentului. Agricultorii nostri si acumu chiaru asia si-cultivéza agrii, cumu i-au cultivatu, inainte de acestu tempu cu mii de ani, nu sciu alu câtlea stramosiu alu nostru; ma déca citimu opurile clasiciloru latini, ni se pare, cá Romanii de adi economi'a o pórtá in modu mai primitivu si mai reu, ca strabunii nostri. Metodulu agriculturiei ereditu de sute de ani e putredu de vechiu, agricultur'a trifaria (adeca cea cu ogoru, inpartita fiendu posesiunea fiacarui agricultorulu in trei partii principali) e morbósa din caus'a adunceloru betranetie si amenintia cu ruinare totale. Au nu vedi pasii cei gigantici, cu cari inaintéza tóte artele din di in di? Numai agricultorii nostri se remana óre in obscuritatea vechimei? Déca voiesci, Romane, cá sudórea si diligintia-ti se ti-o incoronedie laurulu abundantie si alu fericirei, lápeda-te de proverbiulu celu preastricatiósu si conducatoriu spre nefericire: „Asia m'am pomenitu din parinti!“ si pasiesce inainte cu barbatia pre calea inaintarei si a renoirei radicale, cá asia pretinde in modu imperativu spiritulu tempului de asta-di!

De nenumerate ori am auditu pre mai multi economi romani tanguindu-se si dícundu: „S'a reitu lumea tare; nece pamentulu nu mai produce asia bine, ca odinóra, etc.“ Da, firesce cá nu produce ca mai demultu; si óre pentru-ce? CREDU, cá scie órisícine, cumca de unde totu ieai si nu mai puni inderetu, de la unu tempu trebue se se gate. Asia e si cu pamentulu. Déca depre acest'a se ieau in fiacare anu frupte, cari totdeun'a sugu dintr' insulu o parte mare din elementele nutritórie, aceste trebue se se inpuçinedie si gate de la unu tempu, déca nu se voru redá prin inbunatatirea pamentului.

*) La aceste a mai adausu firesce unu Germanu: „si ca atari aru fi fórté acomodate pentru colonie germane!“ Asia va fi óre? Vederemo! Coresp.

Apoi óre câtî economi si-inbunatatescu agrîi dupa cuvenintia? De esemplu in Transilvani'a pre Campia sciú, cà pre aiurea delocu nu e dátin'a a se gunoi' agrîi, si pre unde se face acést'a, inca e câtu de defectuósa, fara vreo regula ratiunale si practica si fara de a se cultivá pamentulu dupa cuvenintia. De aici firesce nu póte urmá altu cev'a, decâtu ca pamentulu, din anu in anu perdiendu din puterea sa productória, se se debilitize din ce in ce totu mai tare si asia se produca din anu in anu totu mai puçinu.

Aici dara e de a se cantá caus'a in noi insi-ne, si nu in nu sciú ce credintia despre reirea si depravarea lumei si a pamentului, credintia vecina cu órecare gradu de superstitiune. Noi suntemu deplinu indreptatiti a pretinde de la pamentulu nostru atát'a, câtu zace ascunsu intr' insulu; inse a scóte intr' adeveru dintr' insulu precátu se póte mai multu, dar fara de a se debilitá puterea lui productória, ci dincontra inca a i-se inaltia — spre acést'a le lipsesce economiloru nostri artea necesaria.

Prag'a 1867.

Stefanu Popu,

agricultoru practicú censuratu si auditoriu de pedagogía.

(va urmá.)

Corespondintie.

Petromaniu, in Ianuariu 1867.

Onorata Redactiune! Nesuinti'a fiacarui Romanu adevratu trebue se fia in presinte: a pune dupa puterile sale o petricica câtu de micutia la fundamentulu edificíului prosperarei si inflorerei natiunali; ca asia cu anim'a liniscita, cu conscienti'a pura se póta dice: ce am potutu am facutu. Acést'a mi-a fostu scopulu articulu publicatu in „Sionulu r.“ nru. 3 din a. e. Din acestu motivu scriu si acestea, si pana nu voiu vedé inbunatatire si inaintare, nici nu voiu tacé.

In articulu memoratu am fostu atinsu prin trecátu, cumca „córd'a cea subtire a scóleloru nu voescu a o bate, neavendu atunci date sigure si ca se nu vatemu modesti'a unoru barbati binemeritati;“ acumu inse informatu predeplinu, voescu a aretá si caus'a nóstra scolara, pre ce gradu stá, cumu si mediele, prin cari, dupa parerea mea, aru poté si banatiani inaintá.

Intemeierea santei unire in Banatu se scia cumca nu e demultu, si asia la parochíele neoconverse nu voescu a atrage atentiunea lectoriloru si superioriloru, fiendu convinsu despre proverbíulu: „Omne initium durum.“ Insemnu numai, cà in acelea parochie scólele, ca la orice inceputu, nu se potú dice a fi in flóre, ci trebue tempu, ca si celu mai harnicu preotu ori docinte se le póta aduce in róndu bunu si spre inaintare. Dara voiu amintí parochiele converse parte inainte de 1848, parte dupa acea pana la 1860, in cari inse caus'a cresterii si a instruirei tenerimei dorere asiderea e numai in léganu. Se luámu d. e. Hladí'a, Ciuchiciulu, Comoriscea, Latiunasiulu, Ghermanulu, Clopodí'a, Secasiulu, Chemeci'a, Gherlescea, Surduculu, Boccea-muntana, Varadi'a, Tievaniulu-mare, cari suntu regulate si prevediute cu tóte trebúniósele, si totusi sporiu fórte puçinu! Nu dicu, cà in fiacare comuna nu voru fi nesce elevi sciendu carte si cantari, fara acesti'a nu facu „marea“ si nu ne potú multiamí; seau dóra din acesti puçinei se conchidemu, ca nu mai avemu lipsa de indreptari si cà suntemu inaintati cu scólele? Scólele nóstre numai atunci si-voru impliní scopulu, déca nu órecati, ci toti pruncutii detori a amblá la scóla, voru scí cetí, serie, computulu, religiunea, economi'a mai ratiunalu, cev'a din istori'a si geografi'a patriei si alte necesarie, ca astfelu se se crezca crestini si ceta-

tiani bunu si economi serguintiosi; ear nu numai se scia recitá unii psalmi de la „utrenia“ ori „vecernia.“ — Eu sciú, cumca nu are totu pruncutulu asemenea ingeniu, si din acést'a conchidu multi, cà nu potú eara-si toti tóte obieptele a le invetiá; dara acést'a cugetare e retacita, càci ce nu poti face prin diligintia? numai docintele se cunósca starea fiacarui pruncutiu.

Acumu se vedemu, cari suntu in scólele banatiane obieptele propuse? Incátu sciú din propri'a-mi esperintia, dicu, cumca togmai cele necesarie nu se propunu. Seau in care scóla se propune economi'a, istori'a, computulu dupacumu ar trebú, ori religiunea? Neciunde (Se póte? Red.); si pentru-cc nu? Respunda inspectorii districtuali si directorii locali, ca se scimu causele. Cártile in scóle suntu: ciaslovulu, psaltirea, nesce abecedarie botrane, neci cu litere neci cu cirilice, oi unu „quodlibet.“ Firesce Blasiulu e preste lume, si deaceea nu se potú procurá si aduce. Póte de la esirea catechismului compusu de p. o. d. canonicu A. Liviu se voru fi suplinitu vechiele si cirilicesce inbracatele catechisme si istorie biblice sabiane, póte dicu, dar nu intarescu. Am auditu si vediutu preoti laudandu-se, câtu de frumosu canta pruncii (dupa gustulu loru) in baserica; dar n'am auditu se dica, câtu de frumosu scriu pruncii, câtu de bine sciú religiunea, economi'a, istori'a natiunala s. a. Am observatu si aceca, cà si docintii, dupa directori si inspectori, si-negrigescu oficiulu; deórace dd. inspectori, venindu in comuna, nu cercetédia scóla, la examene semestrali nici de doru nu se aréta, cara unii preoti catechisarea aseminea o lasa in griçia docintelui.

Acést'a e starea scóleloru nóstre poporale din Banatu mai pretotindeni; ear aretandu-le acestea, nu voescu a fi mai bunu ca altii, ci numai a ne cunósce ranele, ca cu totii se ne silimu a delaturá piedecele, a folosí midilócele conducatorie la scopulu doritu. — De o cauza mare a acestei stagnári o scótescu io netienerea conferintieloru scolarie districtuali, aretandu-ne, cà nu seimu folosí midilócele, precumu facu fratii ardeleni si ungureni. Conferintiele scolari dara aru fi unu mediu considerabile, prin carele s'ar poté dá scóleloru nóstre unu impulsu de aventare spre inforire; càci in ele s'ar vedé, incátu si-implinesce si unulu si altulu oficiulu seu, s'aru vedé parerile si altoru mai preceptu in ast'a sfera, s'aru desbate pareri si principie sanctóse despre metodulu educarei. Primadata ne va fi greu; inse avemu preoti mai in totu distriptulu, cari au fostu insi-si docinti seau au studiatu pedagogi'a; avemu teologi de Vien'a, Pest'a si alte institute, cari, numai se voésca, potú fi modelulu imitatiunei, si asia prin svatuire comuna potemu aflá midilócele necesarie pentru instructiune si calea cea mai sigura, spre a ajunge la tient'a prefipta. — Altu midilocu ar fi, a aretá mai desu veneratului ordinariatu starea scolara asia, cumu e. Se nu simulámu, ci se aretámu fara sfiéla meritele ori demeritele fiacarui'a dupa vrednici'a; si acést'a pre calca sa regulata, adeca prin mm. oo. dd. protopopi seau administratori in informatiunile si relatiunile loru periodice. Se ceremu inviatiuni de la v. ordinariatu pentru cárti si altele, ca asia si v. ordinariatu se scia chiaru si lamuritu acést'a cauza, folosindu tóte puterile spre delaturarea piedecelorú culturei.

Cuadeveratu loculu si competinti'a de a vindecá multe rele ar fi sinodulu; inse, pana vomu ajunge la acelu tempu seau in acelu pamentu alu promisiunei cu miere si lapte, au se dormimú? Cine scie, câtu voru fi dintre noi asia de fericiti, a ajunge se pasiésca preste pragulu sinodului? Multi póte nu vomu mai fi pre aici, ca se potemu dice cu dreptulu Simconu: „Acumu eliberédia pre sierbulu teu, Dómne, cà vediura ochii miei mantuirea.“ Asiadara pana e diua seau lumina, se lucrámu; cà póte se vina nóptea, si atunci, cutropindu-ne intuareculu, insedaru ne vomu nesuí, càci nu vomu poté. Au dóra numai noi banatiani se siedemu cu manile in sinu? Au dóra pre noi nu ne dóre, vediendu pre altii inaintandu, precandu noi orbecámu? Au dóra nóue nu ne suna viersulu deliciosu „inaintare“? Au nu cugetámu, cà fara inaintare in cultura perimu, ne stergemu depre

faça pamentului? Au nu ne sangerédia anim'a romanésca si nu ne lacremédia ochii, vediendu pre Romanii nostri in nepreceptea loru vendiendu-si mosiele loru, pentru cari strabunii sangele si viati'a si-o sacrificara, asia, câtu adi mane nepotii prin nescientia si pre nesciute remanu proletari moritori de fôme? . . . Se lasâmu tôte, fratiloru, si se ne serguimu „cu poteri unite“ a ne implinî detorinti'a câtra natiune ca romani si ca preoti; se aretâmu, câ suntema demni de increderea bunului arhiereu, carele e gât'a a sacrificá tôte pentru noi si inaintarea nóstra; se dâmu dovedi la lume, câ scimu pretiu' intentiunile salutari ale maimariloru nostri, aretandu-ne adevirati pastori turmei cuventatôrie. Atunci si poporul, nevoindu-ne a lu desteptá si luminá, cu bucuria va inbraçisâ întreprinderile nóstre, va tramite voiosu pruncutii sei la scôla, si se va ingrigi mai cu placere si de midilócele sustinerici docintiloru. Ddieulu atotpoternicu se ajute întreprinderile nóstre! si le va si ajutá, numai credintia, energiá si statornicia se avemu; apoi „déca Domnedicu e cu noi, cine e incontr'a nóstra?“

A. M a n c i u,
preotu gr. c.

Sabiu, in 4 Februaru 1867.

Cine voesce se cunósca stadiulu de faça alu *convictului tract. Faragâu*, trebue se-i cunósca trecutul, trebue se scia, din ce simburi, din ce radecine a resaritu acel'a, cumu a crescutu, si ce directiune a luat crescea lui; numai asia va fi in stare a-i cunósce fâra preocupare stadiulu presinte. Trecutul aceluia este bas'a presintelui lui. Nûtrindu eu acést'a viua convingere in anim'a mea, am aflatu cu cale, pentru adeveru, pentru dreptu, pentru escelintia poetului natiunalu, pentru interesulu conatiunaliloru, desî in giurstarti nefavorabile, a nu slabî, ci a dá órecare schitia, ear nu istoria, a acelu convictu; câce istoria lui intréga intru adeveru „contiene date si fapte, prin cari se maltractédia memoria, si intemplari, prin cari se insulta si deride respectulu detoritu poetului natiunalu.“

Spre mirare-mi inse afla d. corespundinte y. z. alu „Sionului r.“ din nru. 2 1867 in istoria acelu convictu dóue partide; ba mi-trece preste poterea cugetarei, cumu d. y. z. in citatulu locu inputa formalu, câci „Telegr. rom.“ lamuresce incâtv'a stadiulu acelu fondu publicu. Ori dóra parerea individuala deosebita a loru 5—6 o numesce partida faça cu intregu tractulu?*) Ear câ am inpartasitu incâtv'a lucrulu prin „Telegr. rom.“ onoratului publicu, nu aflu delocu de prisosu, eu atâtu mai puçinu concedu a fi fostu indemnatu spre aceea de órece „ispita;“ câce am fostu si sum de aceea derépta convingere, câ despre unu ce publicu in publicu e a se si lucrá. Si ce aru fi fostu toti de aceea convingere, nu amu audî, nu amu cetî prin foicle nóstre atâte documente de necredere, atâte prepusuri, atâte întreburi inportante despre averea nóstra natiunala (déca-mi e iertatu se dicu asia.)

Ceea ce me silesce inse mai tare a scrie aceste siruri, este derépt'a provocare a domnului y. z., cu atâta mai virtosu, câce mi se pare a trage unele conclusiuni din corespundinti'a mea publicata in „Telegr. rom.“ cari delocu nu credu câ au in aceeasi premise. Anumitu me intréba, câ „ce vreu a dice in corespundinti'a mea cu aceea, cumca d. Vitéz a insielatu o plenipotintia, a carei'a cuprinsu si limba numai d. lui o scie? câci dóra nu vreu a atribuí domnului V. o superioritate intelectualá

atâtu de mare si o elegantiá de limba etc., câtu se nu lu fia intielesu preotii si intieleginti'a cu protopopulu in frunte?— Domnule y. z.! In anii trecuti pre tempulu ferieloru s'a tienutu unu sinodu tractualu in Ocni'tia in caus'a scóleloru, la carele au luat parte toti preotii tractuali, docintii, inspectorii de scóle, curatorii etc. si multi alti óspeti, intre cari si eu m'am aflatu. Dupa-ce s'au finitu cele pentru cari proprie au fostu adunati, au inceputu preotii si curatorii etc. a se întrebá, câ ce ar fi de facutu, spre a poté scapá de esecutiile cele batjocoritórie, ce le aduce d. V. asup'ra d. loru? Audiendu eu acestea, i am rogatu a-mi spune si mie intemplárele doreróse, ce vinu asupra-le; si dupa-ce mai multi mi-narara lucruri sfasiatórie de anima, i am întrebatu, câ de unde are d. V. acést'a potere? Respunsulu a fostu câm acést'a: Cu ocasiunea unui parastasu serbatu de tóta intieleginti'a in Penticulu-sasescu, s'a datu ocasiune a subserie acelu domnu o plenipotintia; ear câ ce a fostu cuprinsulu acelei plenipotintie, detaiatu nece unulu mi-potû inpartasî; ba te asigurazu, Domnule y. z., câ in fine s'a nascutu disputa intre membrii sinodului si despre limb'a, in carea a fostu scrisa acea plenipotintia, unii dî-oundu câ a fostu romanesc, alii nentiesce, alii câ nu au vediu fâra chartia gola. . . Acestu intielesu lu are cuventulu *limba* in scrierile mele. Cumca aceste asia s'au intemplat, am negru pre albu de la acei'a, intre cari s'au intemplat. Am întrebatu mai incolo, câ de ce au subserisu actulu acel'a si altele, fâra de a i cunósce mai detaiatu cuprinsulu? Respunsulu a fostu: câ nu au aflatu cu cale a mai amblá dupa atâte; câce din portarea domnului V. de candu a venitu la Teac'a, dupa relatiunile d. sale cu alti barbati cu multu mai intieliginti etc., nu si-au adusu aminte, câ va fi in stare se i seracéscá, nece se i faca de batjocur'a altor'a. Déca dar considerezi portarea numitului d. decandu a venitu la Teac'a; déca considerezi relatiunile amicabile precumu si corespundintiele d. sale cu barbati destinsi, cu cari corespundintie se maria si aretá ca demnu de increderea oricui; déca mai cauti la giganticele promisiuni, ce le a facutu d. V. locuitoriloru acelu tractu; déca nu vei uitá, câ soiû do-bendî si binecuventarea unei auctoritati mai inalte, din carea d. lui inca deduce potere; déca nu vei uitá, câ sciû pana in timpurile mai din urma a amegî parerea veneratului ordinariatu din Blasiu, ba si o mare parte a publicului; déca considerezi sinceritatea, fidelitatea, fratietatea locuitoriloru acelu tractu; déca in fine cauti la zelulu acelor'a pentru totu ce e bunu si frumosu: nu cu greu vei cunósce, cumu s'a potutu intemplá o asia insielatiune.

Ierte-mi-se acumu si mie unele întrebâri. Óre nu este inconstantia, óre nu debilitate de la acel'a, carele asta-di cu sufletu cu trupu dá o adeverintia, câ cev'a s'a intemplat asia si nu altminte, ear mane pentru o nemic'a tóta aluneca si demintiesce totu, ce ieri a recunoscutu si intaritu de adeveru? Cu referintia la acést'a am scrisu, câ acei preoti lucra spre ruina, corumperea si nefericirea poporului, câ in locu se cladéscá surupa, in locu se aduca lumina reiépta si cele mai debile radie, câci suntu esemplulu reului etc., tienendu-me de acelu principiu recunoscutu si scrisu si de d. y. z., câ esemplele prepusiloru suntu atragátorie pentru supusi. Si spuna-mi d. y. z., câ óre, dupa dreptulu beserecei nóstre, de sfer'a unui protopopu se tiene a mustrá si censurá, câci cinev'a dá scrisori ca documente adeveritórie si dupa aceea pentru o nemic'a tóta le revóca? Cumca inse nu stâ in sfer'a unui protopopu a censurá si mustrá „ex officio“ acele fapte ale órecuiv'a, póte protopopulu Faragaului inca a recunoscutu, si deaceea nece a deferitu oficiosu nemic'a la locurile besericesci mai inalte.

Câtra finea corespundintiei din vorba se atinge o córda, ce me miru cumu se aduse in legatura cu caus'a convictului; anume se dice, câ „sentintiele veneratului consistoriu zacu de uritulu la oficiulu protopopescu.“ — Spuna-mi d. y. z., la care oficiu nu se intempla acést'a mai multu au mai puçinu? Óre déca din ce-

*) Provocu la protocolulu, ce s'a luat in 13 Noemb. 1866 in Logigu prin comisariulu esmisu de veneratulu ordinariatu din Blasiu in persón'a m. onoratului d. protopopu I. Moldovanu, spre a luá inaintea membriloru contribuitori ratiociniulu de la d. V., care inse, vediendu cumu stâ lucrulu, a taiat'o câtra Teac'a, fâra de a aminti cev'a de ratiociniu, lasandu numai vatemâri pronuntiate asup'ra comisiunei si asup'ra veneratului consistoriu. — Coresp.

va cauza v. consistoriu ar deveni la o clasificare a acuratiunii domnilor protopopi, óre prot'a tractului Faragau ar esti celu mai puçinu acuratu in oficiósele sale? Eu sum convinsu, cã insu-si d. y. z. va negã acést'a. Peste acestea de vei luã in considerare preasuptirea dotare materiala a acestui protopopiatu si preagrelele cercustãri familiari ale respectivului protopopu, carele si pamentulu pentru agricultura e silitu se lu iee in parte, sum convinsu, cã ti-vei esplicã usioru caus'a vreunei puçinu duratòrie stagnãri a acteloru oficióse la acelu oficiu protopopescu; ba credu, cã si D. Ta, si ceialalti ce i cunoscú giurstãrile, te vei incremení si de acea acuratiune, ce o vedesce in oficiósele sale.

In fine se pare, cã deca pentru unu ce relevantu asi acusã directe ori indirecte pre tata-lu meu, Par indignã pre d. y. z. si i-ar fi frica, cã se apropia capetulu lumei. — Mi-ar paré reu a-ti fi eu caus'a vreunei neplaceri deoparte, dar dealt'a fii siguru, Domnule y. z., cã nece tata-mieu s'ar aflã vãtematu, nece eu asi rosí inaintea lumei; cãci insu-si tata-lu meu m'a invetiãtu, a preferí adevèrulu si a pretiuí interesulu publicu mai presusu decãtu consanginitatea au amicóti'a, si conscienti'a in sa-si mi-dictéza, a despretiuí totu ce e egoisticu, totu ce e neadeveru.

Preaintelépt'a dispusetiune a veneratului ordinariatu cu acelu fondu, deca, cãtu va mai fi, se va scóte din periclu, convinge denou pre contributorii tractuali despre parintiésca ingrigire a aceluia, si nemié'a dorescu mai fierbinte, decãtu implinirea parintiéscei promisiuni, date in instructiunea comisariului esmisu spre a luã ratiociniulu de la d. V., ca adeca se midilócésca de la inaltulu reg. guvernulu unu ajutoriu *amesuratu acestei cause*, prin carele d. V. se fia silitu a-si dá ratiociniulu.

I. Chetianu.

Amvonulu.

Despre modrulu de a face pocaintia adevèrata,

(predica pre Dominec'a a trei'a din parésime.)

„Celu ce vrea se vina dupa mine, se se lãpede de sine si se-si iee crucea sa.“ Marcu 8, 34.

„A cadé este slabitiune omenésca, a se redicã inse este marire angerésca,“ dîce s. Bernardu. Oh noi ticalosii! ce sórte ne va asteptã, deca cumv'a ne va ajunge mórtea in pecatu greu, in asta stare de tanguitu, despoiati de charulu, nedemni de indurarea lui Ddieu? Fiiulu celu retacitu, lipsitu de privirea iubitoria a tatane-seu, de bucuriele unei viatie casnice, plina de pace si indestulare, cu o adevèrata infrangere a animei a strigatu: „*Sculã-me-voiu si me voiu duce la tata-lu, si voiu dîce lui: tata, gresit'am incontr'a ceriului si inaintea ta; nu sum vrednicu a me chiamã fiiulu teu.*“ Pierdereã nòstra inse e neasemenatu mai mare; pentrucã prin peccatele nòstre ne despoiãmu de moscenirea imperãtiei ceresci, de vederea façiei lui Ddieu, de gustarea bucurieloru eterne; si vai de acei'a, cari ca lud'a celu reucredintiosu au datu man'a cu poterile intunerecului! Intru adevèru nefericiti suntu cei ce incungiura pre pastoriuulu celu mai bunu, pre Isusu, carele pentru aceea a venitu in lume, ca se redice peccatele ómeniloru, si sufletele nòstre se le curatiésca de pat'a peccatoru prin sangele seu celu santu. Deaceea ve voiu aretã asta-di, i. a., cã deca voiti a ve impacã cu Ddieu predeplinu, trebue se ve lapedati de peccate si cu sinceritate se urmãti lui Christosu; cu alte cuvente, ve voiu aretã modrulu, cumu trebue se impliniti adevèrat'a pocaintia. Fiti cu luareaminte!

Ddieu intr'unu tonu blandu si molcomitoriu asia graiesce la Ezech. 33, 11: „*Nu voiescu mórtea peccato-*

lului, ci ca se se întórca si se fia viu.“ Eara I. Christosu asia dîce: „*Jugulu meu e dulce si sarcin'a mea usióra.*“ Oh i. m., cu cãtu e mai usioru a se impacã cu Ddieu, decãtu cu unii ómeni, cu cari te ai scarbitu! Cãire adevèrata seu parere-de-reu pentru peccate, marturisirea loru si facere destulu, cu unu cuventu pocainti'a e totu, ce Ddieulu celu induratu poftesce de la noi.

Nice nu e apoi asia de grea facerea pocaintiei, precumu se pare acést'a unoru fii ai lumei, caroru de conscienti'a sufletésca fórte puçinu seu nemica le pasa. „Conscienti'a sufletésca, dîce s. Gregoriu Naz., este acelu scaunu de judecata in leintrulu nostru, in carele Ddieu pre noi prin noi in si-ne ne judeca.“ Asia e, Ddieu in leintrulu nostru a asiediãtu o marturiã trédia si neinsielatòria, carea neintreruptu e de façia la tóte cugetele, sentirile si faptele nòstre; cu tóta asprimea preveghiedia preste tóte, si in ce mesura amu facutu, amu cugetatu, amu vorbitu bine seu reu, in acea mesura stã dîn's'a pre partea nòstra seu incontr'a nòstra. Asta marturiã, desí nechiamata, are chiamarea de a amblã popurea cu noi si a remané langa noi cu puterniculu si neamatutulu seu cuventu; si desí fienti'a-i de façia demulteori ne e spre greutate, ea nu se departa nici barem unu pasiu, si deca numai pre unu minutu n'amu bagatu de séma la dîn's'a, tóte le insémna pre tablele memoriei si la tempulu seu fãra crutiare ne pune inainte cãte tóte rele amu facutu seu graitu seu si numai cugetatu. „Fericite de acelu, carele are buna conscientia sufletésca; acést'a este inca aici pre pamentu unu raiu adevèratu,“ dîce s. Augustinu. Dincontra de mii de ori nefericitu e acelu, pre carele cu cãte tóte lu mustra conscienti'a sufletésca. S. Bernardu intaresce, cã nu e mai mare reu, decãtu réu'a conscientia sufletésca. Omulu, carele are conscientia rea, e seracu si nenorocitu, togn'a de ar portã si coróna pre capulu seu. Dincontra celu ce are conscientia buna si liniscita, e avutu pelanga cea mai mare seraciã, e indestulitu si fericitu intre tóte periclele si neajunsurile; in pace se culca si adórme, culce-se macaru pe o scandura góla. Deci cine voiesce se pausédie si se dórma odignitu, e de lipsa inainte de tóte, ca se aiba curata conscienti'a sufletésca; cãci e drépta dical'a, cumca acést'a „e cea mai buna perina sub capulu omului.“ Bine se ve insemnati, i. m., precumca de voimu se fimu aici pre pamentu fericiti, inainte de tóte se ne ingrigimu, ca conscienti'a nòstra se o tienemu neintinata de peccate, se urmãmu lui Christosu, se facemu penitintintia adevèrata, se ne impacãmu cu Ddieu.

Conditieuna principala a impacarei cu Ddieu este inse „marturisirea.“ „*De ne vomu marturisi peccatele, Ddieu e dreptu si credintiosu, ca se ne ierte peccatele si se ne curatiésca de tin'a peccatoru.*“ I. Ioan. 1, 9. Peccatosulu, de voiesce a dobendí iertare de peccate, in cunoscinti'a sufletului e detoriu a-si marturisi peccatele sale preotului dupa lege oronduitu. Poterea data apostoloru si urmatoriloru acelu a ne indetoresce la acést'a. „*Caror'a veti iertã peccatele, se voru iertã loru,*“ dîce I. Christosu la Ioan. 20. 23. Plinirea poterii si chiamarei sale a inpartit'o cu dîn'sii, dîcundu: „*Precumu m'a tramisu pre mine Tata-lu, si eu ve tramitu pre voi.*“ Ioan. 20, 21. Adevèrulu acestui lucru nu sufere indoiéla. Multi se marturisescu si asta-di, se marturisescu inse fãra nici o pregatire, prin urmare fãra de folosu. Conditieunile marturisirii folositorie remanu neimplinite: lipsesce ispitirea conscientiei, lipsesce infrangerea ani-

mei și parerea-de-reu pentru peccatele seversite, lipsesc înbunarea și facerea destulu.

Cunoscința de sine e cel mai de frunte lucru al sufletului. Fără de această nu este infrangere, și fără de infrangere nu este mântuirea. Dar ce e cunoscința de sine? Ea este o dare de sēma câtă se pōte de aspra despre darurile lui Ddieu. La această dare de sēma e de a se luá în socotința: câte daruri amu primitu? câte amu respitu? amu fostu óre serguitori, seau pōte trandavi, în negociatori'a cu talantele? Numai astfelu potemu se rescimu, óre suntemu demni de remuneratiune seau de piedēpsa? Pelanga fapte apoi tōte cuventele, ma și cugetele trebuie se le luám în socotința, căci și cu acele se vátema Ddieu, carele patrunde anemele și rarunchii. — Trebuie se trecemu cu socotința preste cele 10 porunci ale lui Ddieu și cele 5 ale besericeii, de la a caroru tiēnere se condiționēdia mântuirea cea vecinica. „*De vrei se intri în viația, tiēne poruncile.*“ Mat. 19, 17. — Trebuie se luamu în socotința și cele 7 peccate de capetenia: trufi'a, scumpetea, necurati'a, pism'a, lacomi'a, man'i'a, și lenea; — cele 6 incontr'a Spiritului s., cari suntu: órb'a sperare în îndurarea lui Ddieu, desperarea despre darul lui Ddieu, inprotivirea faci'a cu adevērul cunoscutu, pismuirea darului lui Ddieu în deapropēle nostru, petrecerea cu voi'a în nepocaintia, și a f'i inpietritu cãtra dogenele mântuitorie. Se ne aducemu aminte, óre n'amu peccatuitu incontr'a darului lucratoriu alu Spiritului s.? binele cunoscutu óre nu l'amu ocaritu seau inpiedecatu? óre nu suntemu indiferenti seau inpietriti în órecare peccatu? tiēnemu și cunoscemu de peccatu totu ce s. maica beserica tiēne de acel'a? Peccatele incontr'a Spiritului s. suntu cele mai grele, despre cari dīce Christosu, că nu se voru iertá nici în această nici în cealalta viația, pentrucã unu astfelu de peccatosu mai totdeun'a remane invertosiatu în reutate și în ur'a midlōceloru de mântuire pana în capetu. — Mai incolo suntu de a se luá în socotința cele 4 peccate, ce striga resplatire în ceriu: uciderea, sodom'i'a, asuprirea seraciloru și a veduveloru, oprirea simbrici' sierbitoriloru și a lucratoriloru. — Suntu mai incolo peccate, cari noi în persóna nu le amu facutu, inse fiēdu noi caus'a seversirei acelor'a, și noi amu luat estmodu parte. Astfelu suntu cele 9 peccate straine: a svatui pre altulu la peccate, a porunci altui'a se peccatuiēsa, a se uní cu altulu la peccate, a indemná pre altulu la peccate, a laudá peccatele altui'a, a nu piedēpsí peccatele altui'a, a se inpartasi peccatoru altui'a, a tacé peccatele altui'a, a aperá peccatele straine. — În fine avemu de a luá în socotința și detorințiile starei nōstre speciali, oblegatiunile oficiului nostru scl., meditandu, óre candu și de câte ori le amu lenevit pre acele?

Din sum'a celoru enumerate se vedesce, că luarea-de-sēma nu e lucru, carele într'o clipa se se pōta, seversí, ci trebuie se jefimū spre această atât'a tempu, precãtu e de mare însemnatarea lucrului desub întrebare. Omulu în lucrulu mântuirei sufletului trebuie cu seriozitate se si-puna tōta serguinti'a; deci suntu de mare osenda demni acei'a, cari nepregatiti alērga la tain'a pocaintiei, ori si-amena marturisirea din tempu în tempu. Apoi ce folosu? căci ascunsurile animei într'o clipita a le cercá, faptele dupa unu restempu de unulu seau și mai multi ani a le luá cumu se cade în sēma, este lucru cu nepotintia; astfelu marturisirea va f'i nedeplina, sufletulu va remanē neindreptatu, voru re-

manē nestirpite peccatele, și în locu de înpacare vomu secerá o mai mare osenda. Stare cu adevēratu jelnica și desperata, candu midlōculu de mântuire ni se face spre stricatiune, și léculu însu-si în veninu; viati'a ne devine prin urmare o necurmata faradelege, gramadimū peccate peste peccate, apoi astfelu se întempla mai în urma, că „precumu e viati'a, asia e și mōrtca“. Întemplarile contrarie suntu exceptiuni fōrte rare, precumu întōrcerea telhariului, pre carele Ddieu Pa facutu la capetulu viatiei sale vrednicu de unu deosebitu alu seu charu. „În tōta s. scriptura, dīce s. Augustinu, numai unu casu aseminea aflámū: numai unulu, ca nime ne se nu desperedie; numai unulu, ca nime ne se nu se încrēda. Mai presusu de tōte e bunu Ddieu și îndelungu rabdatoriu; inse cu atât'a mai tare ne va apesá, dēca vomu abusá cumv'a de bunatatea lui.“

De lucrulu celu mare alu ispitirei consciētiei sale dara nime ne fără de chiamarea ajutoriului Spiritului s. se nu se apuce. Charulu lui Ddieu e de lipsa întru tōte, prin urmare și la marturisire. Înaintea nōstra fiēdu numerulu și felulu peccatoru, anim'a nōstra se se aprinda spre o pocaintia isvoritōria din invapaiat'a iubire a lui Ddieu. Imperatulu Ezech'i'a, aducundu-si aminte de tōte faradelegile, cutremurandu-se a strigatu: „*Dōmne, întru amaritiunea sufletului meu adusu-mi-am aminte despre toti' anii viatiei mele.*“ Isai'a 38, 15. Bine a sciutu acestu imperatu, că lui Ddieu numai pocainti'a purcēsa din amóre e placuta, carele prin profetulu seu asia graiesce cãtra noi: „*Intōrceti-ve cãtra mine toti' din anima, cu postu și cu plangere și cu tanguire; spintectati-ve anemele, eara nu vestmentele.*“ Ioel. 2, 13. Sufletu umilitu, anima înfranta și smerita postesce Ddieu de la peccatosulu, ce voiesce a se întōrce. Nu-i destulu a se caí numai de câte v'a peccate; adevērat'a penitintia seau pocaintia trebuie se se estinda preste tōte peccatele; nice temeulu pocaintiei celei adevērate nu trebuie se fia cumv'a pagub'a ori pierderea tempurala seau că te ai facutu vrednicu de iadu, ci singuru Ddieu celu preabunu. Candu si-bate peccatosulu pieptulu, se si-aduca aminte, că a vatematu marirea și bunatatea lui Ddieu. Nu-i adevērata pocainti'a atunci, candu unu peccatu ceidreptu lu urimu, dara cealalte nici nu le bagám în sēma; seau candu cinev'a, macarca tōte le uresce, inse unulu totu lu închide și retiene în anima-si. Nu-i adevērata pocaintia acolo, unde nu e înbunare și îndreptare radicala, unde intradinsu se cērcã periclulu, eara prelegiulu ducatoriu în peccatu nu se încungiura. Aplecarea nōstra naturala spre reu în sine nu se pōte numí peccatu; e inse peccatōsa simpati'a și alipirea cãtra lucrurile oprite. Acel'a se marturisesce bine, carele si-īea remasu-bunu și de la acea alipire, și simpati'a se nevoesce a si-o schimbá în antipati'a. Oh și cãti remanu în tempulu pocaintiei fără de îndreptare, fără iertare, căci nu se pociiescu adevēratu, nu si-descoperu cu sinceritate rancle sufletului! Peccatele cele mai mici le macina, eara peccatele cele de mōrte, cari omōra sufletulu, le retacu; împlinirea fagaduintiei date, de a încungiurá peccatele, de a întōrce daun'a casiunata, de a ne înpacá cu deapropēle nostru, de a potolí în anim'a nōstra foculu maniei și a poștei de resbunare, de a ne desvetiá de dátinele cele rele și peccatōse, de a face destulu pentru gresiele, cu usioratate de minte se amena din dī în dī si se dau tōte uitarei, macarca asia dīce s. Augustinu: „Nu se iertá peccatulu, de nu se întōrce furatulu.“ Doctōrulu nu pōte lecuí, decumv'a nu cunōsce ran'a: astfelu și preotulu, nu ne pōte întinde lécu fo-

lositoriu, deca nu scie, de ce feliu de hóla ne patimesce sufletulu.

Deci nu ascultareti, i. m., de fiii lumei, carii ca diavolul ambla ragnindu ca se ve apuce in cursa; „*nu credeti la tóta suflarea, ci ispititi, óre suntu de la Ddiu? cà multi profeti mintunosu au venitu in lume.* I. Ioan. 1, 4. Precotul santitu de Ddiu e acela, carele, asemea Samaritanului, bucuros se deprinde cu legarea si vindecarea raneloru sufletulu; si fiendu elu midiloci-toriu între Ddiu si ómeni, are potestatea chiailoru imperatíei ceresci, potestatea deslegarei de pecate, data lui s. Petru si celoralalti apostoli si printr' insii urmatoriloru in s. deregatoriá preotiésca decatra insu-si Mantui-toriulu n. I. Christosu, carele a dísu: „Câte veti deslegá pre pamentu, voru fi deslegate si in ceriuri.“ Mat. 16. Pre acesti'a se i ascultati, lui Christosu se i urmati, crucea lui fericitória si jugulu lui celu usioru se lu portati cu bucuría — si ve veti mantu' sufletele vóstre. Amin.

Vasilu Popu,

parochu gr. c. in Busiacu.

Literatura.

Principia de limba si scriptura, de T. Cipariu. Blasiu 1867. — Eruditulu nostru filologu, facia cu stadiulu presinte alu desvoltarei limbei romane cumu si cu cestiunea ortografica ardiétoria, fece unu adeveratu donu natiunei nóstre, resolvindu-se a dá la lumina in editiune completa, inmultita si revediuata acestu fruptu alu cercetariloru sale serióse, intreprinse pre campulu filologiei limbei romanesci in decurgerea cátorv'a diecenie, a caroru publicare s'a fostu inceputu in „*Organulu luminarei*“ din 1847/8. Renumele auctorului recomenda opulu deajunsu. Se póte capeta de la auctorulu in Blasiu.

Fenice, almanacu edatu de societatea junimei romane studióse in Oradea-mare. Pre 19 cóle tiparite contine 3 novele originali, poesie diverse, istori'a societatei si unu estrasu din statute. Papirulu e finu, tipariulu frumosu, pretiulu numai 1 fl.; si totusi din 600 de esemplarie tiparite abia diumetate au trecutu! Despre cuprinsu numai atât'a dícemu, cà macaru si numai frundiarindu cinev'a prin carticic'a din vorba, nu usioru va depune din mana acestu opsioru alesu si plinu de adeverate delicie. Deaceea si credemu, cà onoratulu publicu romanu va inbraçisiá inca de aici inainte cu caldur'a, ce merita, aceste intreprinderi laudabile, aceste semne de desteptare spre o viatia natiunala vigorósa a junimei romane oradane. Partinire caldurósa merita laudat'a societate si pentru aceea, càci ea sub energiós'a conducere actuale devinse cu norocire simptomele de agonia de mai ani-çerti, candu ajunse se aprópe de apunerea totala.

* * *

A n u n t i u.

Fiendu subscrisul din mai multe pãrti intrebatu despre pretiulu „*Gramaticiei limbei magiare,*“ scrisa de d. profesoru gimn. O. Baritiu in Naseudu, esita numai in tómn'a trecuta desub tipariu si totodata aprobata de inaltulu reg. guvernulu sub nru. 27109. 1866, am onóre prin acést'a a cunoscintiá pe onoratulu publicu, cumea

in librari'a subscrisului inca se mai afla câteva sute de esemplarie de vendutu. Pretiulu unui esemplariu e 70 cr. v. a., eara cumparandu cinev'a unu numeru mai insemnatu, de la 100 se va numerá 20% rabatu.

Teodoru Anthon,
librariu in Naseudu.

Ochire prin lumea politica

(din 1—15 Marte.)

Cronica interna. Capital'a Ungariei innóta in bucuría. Maiestatea sa se afla de la 12 l. c. in castelulu regale din Bud'a, unde primu juramentulu nouiloru ministri magiari. Acesti'a pasira cu patru propuneri inaintea dietei pestane, cerendu, ca se fia inpoterniciti: a) a aduna contributiunile pre a. 1867 impreuna cu restantiele din trecutu, b) a inolá 48.000 de recruti din Ungari'a si Transilvani'a pentru intregirea armatei, c) a dispune cele de lipsa pentru reinfientiarea municipieloru in Ungari'a si Transilvani'a, d) a introduce legea de presa din 1848 si in legatura cu ast'a juriulu. Diet'a se grabi preste capu a votá propunerile acestea mai fara nici o schimbare, concediendu ministeriului mana libera in Transilvani'a, ca se dispuna orice dupa placu, si suspindiendu (desi nu fara contradiceri partiali) lit. e. art. XVI. din 1847/8, in poterea carei in adunarile comitatense numai limb'a magiara era iertata; deci natiunalitatile nemagiare se voru poté folosi in municipie deocamdata si de limb'a loru propria. — Cu acést'a cale d. deputatu ardelenu Elia Macelariu, vrendu a combate competinti'a dietei pestane de a aduce legi pentru Transilvani'a, si-incepu cuventarea in limb'a romanésca; de sine se intielege cà fu intreruptu cu scomotu si esacerbare straordinaria din partea fratiloru magiari, desi legile sabiiane din 1863/4, precumu fórte bine demustrá d. dr. Hodosiu, se sustienu in valóre neviolabila prin rescriptulu imp. din 25 Diec. 1865 indreptatu càtra diet'a Transilvaniei, la care rescriptu se face provocare chiaru si in preainaltele bilete de mana indreptate in 17 Febr. a. c. càtra cancelariulu transilv. c. Haller si càtra ministrulu presiedinte magiaru c. I. Andrassy. Noi nu intr'atát'a ne mirámu de ast'a purcedere a Magiari-loru, càtu mai vertosu de ceea a deputatiloru romani din Pest'a, dintre cari, cu exceptiunea domniloru dr. I. Hodosiu si Sig. Borlea, nici macaru cei patru ardeleni nu sprigionira pre d. Macelariu. Suntu óre alegatorii acumu atinsiloru domni multiamiti cu miergerea la Pest'a si cu ast'a portare a alesiloru sei? Si dupa scen'a dietala templata cu Macelariu, mai potemu óre inca sperá si asteptá, fara grea respundere inaintea viitorulu, ca se ne vina mantuirea din Pest'a? . . . Municipiele croate-slavone resistandu pana in capetu incontr'a octoarei legi de intregirea armatei, regimulu denumi pentru fiacare comitatu alu Croatiei si Slavoniei comisari imperatesci, cari se efeptuésca acea lege. Ministrulu Beust totodata descoperi banulu Croatiei preainalt'a voi'a imperatésca, ca Croatia se se inpace si se-si reguledie càtu mai curendu referintiele cu Ungari'a, càci altmintrea Maiestatea sa, coronandu-se preste puçinu de rege alu Ungariei, diplom'a inaugurala o va dá si fara privire la stadiulu cestiunei croato-ungare pentru ambe regatele deodata. Se aude totusi, cà incoronarea nu se va templá pana la tómn'a; pana atunci deputatii rom. transilv. din Pest'a s'aru poté duce acasa.

Dietele Moraviei și Carintiei avură sôrtea celei boeme. Ele sê desfacura, și se scrisera alegeri nôue. Asemenea va patî-o pôte și diêt'a din Tirolu. Tôte aceștea legislative se voru redeschide pôte în 3 Aprile a. c. Senatulul imperialu se dîce că se va convocá în Maiu.

Cronica estera. Inafara înca totu cestîunea orientala e la ordinea dîlei, fâra înse ca se fia facutu în dîlele din urma vreunu pasiu considerabile înainte ori înapoi.

Spani'a nefericita geme sub despotismulu revolta-toriu alu regimulu generalulu Narvaez.

În Romani'a ministeriulu Ioanu Ghic'a capetâ votu de neîncredere de la camera, în a carui urma demisiunâ. Noul cabinetu lu compun: Const. Cretulescu, min. presiedinte și de justitia; Dem. Brateanu, min. lucrârilor publice și interimalu min. de cultu; Stef. Golescu, min. de esterne; Vasescu, min. de finantie; generalu Ghergheli, min. de bataia; Ioanu Brateanu, min. de interne.

Varietâti.

Coadjutoru metrop. rom. gr. c. Din Pest'a se respandî în septemanele trecute faim'a, că regimulu actualu pestanu si-ar fî propusu, a-i dá unu coadjutoru escel. sale parintelui metropolitu alu nostru, A. Sterc'a Siulutiu. Luàm si noi notitia despre acêst'a faima, desî nu credemu în repetîrile istoriei. Unu coadjutoru teologu iesuitu nici în seclulu trecut nu a potutu se remana îndelungatu în còstele episcopulu romanescu alu Fagarasiulu; asta-di asia cev'a s'ar aretâ a fî unu calculu și mai gresîtu și o abnormitate înca și mai mare. Apoi ôre aflâ-s'ar adi vreunu individu în totu clerulu romanu unitu, carele se primêsca a jocâ o atare rola îngrata și fôrte puçinu efectu promitiatoriã?

Archiepiscopulu Colocei, I. Lonovics, a repausatu în 13 l. c. — R. I. P.!

Sect'a Nazareniloru în Pest'a. Caltunariulu magariu I. Szolât nu vrû se-si boteze fêt'a nascuta decurendu, fâra numai la întrevenirea auctoritatei publice; elu adeca se tiene de sect'a nôu'a a Nazareniloru, cari reiépta botediulu.

D. Aspas'a, soçi'a domnului comisiunariu B. G. Poppovits din Vien'a, face apelu cãtra oo. dómne rom., ca se binevoiêsca a daruî cãte unu lucru de mana, cari se se tramita prin d. sa la Bucuresci la comitetulu, ce pune asemeni obiecte în loteria, în favórea celoru suferitori din caus'a relei recolte din Romani'a. Pana acumu au respunsu la acestu apelu și dómnele rom. din Oradea m.

O „aliantia universalã“, sub presiedinti'a lui A. Grémieux în Parisu, s'a formatu în 1860 prin Evreii de pusetiune înalta, cu scopu, de a eluptâ drepturi și a sucurge coreligiunariiloru sei în tóte si orîunde. Acumu alianti'a acêst'a jidovêsca s'a estinsu preste tóte tiererele, ma și în Romani'a i scimu încercãrile.

Recunoscintia publica, pentru portarea-i eroica în a. tr., s'a facutu regimentulu rom. ban atianu de gran. decãtra înaltîimea sa archiducele Ernestu, precumu comunica acêst'a gener. Weymann cu comandantele acestui bravu regimentu.

Archiducele Stefanu, fostulu palatinu alu Ungariei în 1848, repausâ chiaru în diu'a restituirei constitutiu-

nei magiare din 1848. Repausatulu testâ mai unu milionu pentru institute și scopuri publice în Ungari'a. Osamentele voru fî depuse în Bud'a langa repausat'a sa sora gémena.

Pictorulu nostru Nicolau Popescu în Rom'a întreprinde darea la lumina de 114 grupe, ce represintédia scene din cucerirea Daciloru prin Romani și se afla sculptate pre column'a lui Traianu. Aceștea voru esî de 2 ori pe luna, în formatu mare și micu, multiplicata prin fotografia. Pretiulu 1 fl. 50 cr. formatulu mare, eara celu micu 1 fl. pre luna. Ar fî de doritu, se se prenumare cãte unu esemplariu pentru orîce scóte; cãci cu acêst'a columna e înpreunata suvenirea originei nôstre și a marirei stabuniloru nostri triumfatori de lume.

Distinctiuni. Capitanulu supr. din districtulu Naseudulu, ilustr. sa d. **Ales. Bohatielu**, a capetatu titlulu de consiliariu reg.; fisiculu distr. din Naseudu dr. **Stefanu Popu** crucea de auru cu corona pentru merite, și totu asemenea o. d. **Ioanu Lazaru** cooperatorulu naseudénu, cumu și **I. Matei** medicu în B. Uedinu, pentru sierbitiele loru deosebite în tempulu colerei.

În diêt'a Bucovinei avemu în siesiunea presinte 10 deputati, cari observa solidaritate în purcederea loru façia cu tóte causele natiunali romane; în siesiunea trecuta aveám de acesti bravi numai vreo 4—5. Mai suntu acolo înca și alti deputati romani; dar acesti'a mergu cu partid'a inimica Bucovinei, carea adeca ar voi se face din acea tiericica romana unu simplu cercu administrativu galitianu, contopind'o în Galiti'a. Numerii de susu dau totusi dovêda de întarirea elementulu romanu pre acelu pamentu clasicu romanescu.

Virtuós'a nôstra, domnisiór'a Elis'a Circ'a, desertandu din chorulu clientiloru Calliopei, a juratu sub steagulu lui Hymen. Norocitul soçi e d. asiesoru la tabl'a reg. din Osiorheiu, P. Piposiu.

Baronulu Alesandru Vasilco din Bucovin'a se denumî decãtra Maiestatea sa imperatulu de membru alu casei de susu în senatulul imperiale.

Ilustr. sa d. Georgiu Pop'a, bravulu comite supr. alu comitatulu Aradului, în dîlele decurendu trecute avendu audientia la monarchulu și cerû dimisiunareã din postulu seu.

Guvernulu rusescu ear se ocupa cu introducerea calendariulu gregorianu, dara preotîimea și acumu face opusetiune. Ôre n'ar fî frumosu pentru Romani, ca se face ei cei d'antâi acestu pasiu folositoriu și totodata onoratoriu de celu ce lu întreprinde, fiendu elu semnu alu unei luminâri și civilisatiuni mai înaintate?

Ritualismulu anglicanu iea dimensiuni totu mai mari. Precumu adeca puseysmulu produse la tempulu seu în Angli'a o misicãre de apropiare a besericei anglicane cãtra cea rom.-cat. pre terenulu dogmaticu, aceeasi tienta si-o prefipsara ritualistii pre terenulu ritualu, reintorcundu-se totu mai multu la ceremoniele besericei catolice și adoptandu-le mai neschimbate.

Afara de numerulu 1. din a. tr. 1866, potemu sierbi doritoriloru înca cu toti ceialalti numeri chiaru de la urdîrea „Sionulu romanescu.“ Acêst'a ca respunsu la mai multe întrebãri. — Cu acêst'a cale rogãmu cu respectu pre p. t. domni, cari se afla în restantia cu pretiulu de prenumerare depre semestrele demultu trecute, ca se binevoiêsca a refui acele resturi cãtu se pôte mai în graba.

Post'a redactiunei. Respunsurile, ce le detorimu mai multoru p. t. domni, voru urmâ în numerulu viitoriu ori pre cale epistolaria.